

Asia: Kuusivuoman tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma, Ylitornio, Tornio, Tervola (LAPELY/3998/2024)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Ylitornion Kuusivuoman tuulivoimahankkeen tuulivoimala-alueen pinta-ala on noin 4900 ha. Se sijoittuu Ylitorniolle, noin 3,7 km kaakkoon Mellakosken kylästä sekä noin 1,8 km etäisyydelle Rovaniemen, 3,0 km Tornion ja 4,6 km Tervolan kuntarajoista. Hankkeessa suunnitellaan enintään 31 tai 23 tuulivoimalan rakentamista, joiden yksikköteho on 8–10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 270 tai 300 m. Tuulivoimaloiden lisäksi alueelle rakennetaan yhdys ja huoltotiet, sisäinen sähköasema ja 100 MW/200 MWh akkuvarasto, osa voimajohdosta sekä maakaapelointi voimaloilta sähköasemalle. Sähkön siirtämiseksi rakennetaan 37–44 km tai 41–48 km pituinen 400 kV:n voimajohto tuulivoimala-alueelta etelään Tornion kautta Tervolaan Louepalon sähköasemalle.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua Kuusivuoman tuulivoimahankkeen YVA ohjelmasta ja lausuu seuraavaa.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Tuotantoalueelle sijoittuvat kahdesta kuviosta muodostuva luonnonsuojelualue Haukanmaa (YSA 2078551) sekä Konttaniemen määräaikainen suojelualue (MRA243164). Tuotantoalue ei sijoitu Natura-alueille. Tuotantoalueen pohjoisosaan rajautuu Mellajoen Natura-alue (FI1302101, SAC) ja eteläosaan Kilsiaapa-Ristivuoman Natura-alue (FI1301810, SAC/SPA). Alle 0,3 kilometrin etäisyydelle voimajohtovaihtoehtoista sijoittuvat Kivimaan lehtojen (FI1301806, SAC) ja Pisavaaran (FI130180, SAC) Natura-alueet, sekä osa Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämeeen (FI1301812, SAC) Natura-alueesta. Hankealueelle sijoittuu Mellakosken itäpuolisten soiden valtakunnallisesti tärkeälle lintualue (FINIBA). Lisäksi Saarivuoman maakunnallisesti tärkeä lintualue (MAALI) sijoittuu lähimmillään noin 0,4 kilometrin etäisyydelle tuotantoalueesta. Alle 30 kilometrin etäisyydelle suunnitelluista voimaloista sijoittuu myös useita muita tärkeitä lintualueita.

YVA ohjelmassa esitetyt luontoselvitykset ovat kattavia. Luke katsoo, että olisi suotavaa mikäli erityisesti linnustoselvityksiä pystyttäisiin tekemään myös kahtena vuotena, jotta hankkeen vaikutuksista saataisiin riittävän luotettava kuva. Hankealueelle ja sen välittömään läheisyyteen sijoittuu useita luontoarvoiltaan arvokkaita alueita mm. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti tärkeitä lintualueita, jotka tuovat hankkeen toteuttamiselle erityisiä haasteita. Olisi tärkeää, että hankkeen vaikutukset näihin alueisiin saataisiin riittävällä tarkkuudella selvitettyä. Lisäksi hankealueella ja sähkönsiirtoreittien varrella sijaitsee uhanalaisen petolintujen pesäpaikkoja, jotka tulee huomioida hankkeen suunnittelussa.

Sähkönsiirtovaihtoehtojen VEA ja VEB lähellä on kolme metsälakikohdetta, joista lähin sijaitsee noin 160 metrin etäisyydellä suunniteltujen reittien keskilinjasta. Voimajohtovaihtoehtot VEA ja VEB sijoittuvat osin Fingrid Oyj:n Petäjäskoski-Letsi ja Viitajärvi-Petäjäskoski 400 kilovoltin voimajohtojen rinnalle. Uusien voimajohtojen sijoittaminen olemassa olevaan maastokäytävään ja voimajohdon rinnalle on suotavaa.

Alle kymmenen kilometrin etäisyydelle Kuusivuoman tuotantoalueesta sijoittuu kaksi suunnitteluvaiheen tuulivoimahanketta; Valkiavaara lähimmillään noin 7,0 kilometrin ja Martimo noin 7,6 kilometrin etäisyydelle. 10–30 kilometrin etäisyydelle tuotantoalueesta sijoittuu yhteensä 13 suunnitteilla olevaa tuulivoimahanketta ja lisäksi kaksi tuotannossa olevaa tuulivoima-aluetta. Lähin tuotannossa oleva tuulivoima-alue, Varevaara, sijaitsee noin 24,2 kilometrin etäisyydellä tuotantoalueesta. Alueen runsas suunnitteilla ja toiminnassa oleva tuulivoimaverkosto tulee pirstomaan maisemaa ja ekologisia yhteyksiä. Luke katsoo, että kokonaisvaltainen yhdysvaikutusten arviointi tämän hankkeen yhteydessä olisi tarpeen koskien eläimiä ja porotaloutta.

Vaikutukset poronhoitoon

Poronhoidon suhteen Kuusivuoman tuulivoimalahankealue sekä sähkönsiirto sijoittuvat Lohijärven ja Palojärven paliskunnan alueille. YVA-ohjelmassa molemmat paliskunnat ja poronhoidon rakenteet hankealueella on kuvattu riittävän tarkasti. Paliskunnan paikkatietoaineistojen (liiteri.ymparisto.fi) perusteella hankealueelle ja sen läheisyyteen sijoittuu molempien paliskuntien keskeisiä alueita. Erityisesti alueella sijaitsee paliskuntien kevät- ja kesälaidunalueita. Selkeää tutkimustietoa ei ole siitä, kuinka voimakkaasti eri ikäiset ja sukupuoliset porot mahdollisesti välttävät tuulivoima-alueita eri vuodenaikoina. Ruotsissa tehdyt tutkimukset sekä poronhoitajien kokemukset viittaavat kuitenkin siihen, että keväällä vasonta-aikaan porot saattaisivat olla erityisen herkkiä tuulivoiman aiheuttamille häiriöille. Paliskuntien aitarakenteita ei sijoitu suoraan hankealueelle, mutta tuulivoima-alue ja sähkönsiirtolinjat saattavat silti vaikeuttaa lähimpien aitojen käyttöä, mikäli porojen käyttäytyminen muuttuu, niin että niiden ohjaaminen aita-alueille vaikeutuu. Hankealueelle sijoittuu lisäksi porojen kevät- ja syyskiertoreittejä. Nämä tiedot on kuvattu riittävän tarkasti YVA-ohjelmassa.

Tuulivoimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja teiden lisäksi myös mahdolliset kiviaineslouhokset voivat vaikuttaa haitallisesti alueen poronhoitoon. Louhinta-aikana porot todennäköisesti välttävät niitä. Myös louhinta-ajan jälkeen ne pienentävät porojen käytettävissä olevia laidunresursseja ja voivat myös olla vaarallisia, mikäli ne ovat liian jyrkkäreunaisia ja reunoilta aitaamattomia.

Poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointimenetelmät ja aineistot YVA-ohjelmassa on kuvattu hyvin. Käytettävät aineistot ovat monipuolisia. Luonnonvarakeskus näkee tärkeänä, että paliskunnan edustajien kanssa käydyt keskustelut ovat keskeisenä aineistona arvioinnissa. Myös GPS-pantaseurantaa-aineistojen hyödyntäminen nähdään Luonnonvarakeskuksessa hyvänä tapana arvioida hankealueen käyttöä. Luonnonvarakeskus haluaa kuitenkin huomauttaa, että GPS-pantoja on vain pienellä osalla paliskunnan poroista, joten yksinomaan niiden pohjalta ei voida päätellä alueen käyttöastetta. Lisäksi porojen liikkuminen voi vaihdella merkittävästi vuosien välillä, joten muutaman vuoden aikasarja ei välttämättä ole täysin edustava. Siitä huolimatta GPS-aineisto on erittäin arvokas lisä arvioinnin tekemisessä.

Arviointi suunnitellaan tehtävän sanallisena asiantuntija-arviona. Luonnonvarakeskus näkee, että lähestymistapa on perusteltu, sillä numeerista tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksista porojen laidunten käyttöön ja poronhoitoon on vielä vähän. Sanalliseen arvioon liittyy kuitenkin paljon tulkinnanvaraa. Lisäksi paliskunnat ja niiden eri alueet voivat poiketa suuresti toisistaan. Näiden seikkojen vuoksi Luonnonvarakeskus pitää tärkeänä, että arviossa hyödynnetään riittävästi paikallisten poronhoitajien asiantuntemusta ja varmistetaan, että arvio vastaa myös poronhoitajien näkemystä. Arviosta tulisi käydä ilmi, mikäli arvionlaatijan näkemys ja paikallinen näkemys poikkeavat joiltain osin.

Vaikutusten arvioinnin lisäksi Luonnonvarakeskus näkee keskeisenä selvittää, miten poronhoidolle mahdollisesti aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan estää, lieventää ja korvata sekä miten hankkeen vaikutuksia seurataan. Myös näiden osalta on tärkeää hyödyntää paikallista kokemuseräistä tietoa. Vaikutusten arviointiin osallistuminen aiheuttaa kuitenkin paikalliselle poronhoidolle kustannuksia erityisesti menetetyn ajan muodossa. Luonnonvarakeskus näkee, että koituneita kustannuksia tulisi mahdollisuuksien mukaan korvata. Vähintäänkin neuvottelut, keskustelut ja tietopyynnöt tulisi järjestää niin, että ne kuormittavat paliskunnan varsinaista poronhoitotyötä mahdollisimman vähän.

Luonnonvarakeskus näkee yhteisvaikutusten arvioinnin keskeisenä sekä Lohijärven että Palojärven paliskunnan osalta. Molempien paliskuntien alueella on runsaasti eri vaiheissa olevia tuulivoima-alueita ja -hankkeita. Lisäksi myös muut maankäyttömuodot kaventavat poronhoidon toimintamahdollisuuksia alueella. Yhteisvaikutukset alueen poronhoitoon nousevat mahdollisesti erittäin suuriksi, mikäli useampi paliskunnan alueelle suunniteltu tuulivoimahanke toteutuu. Lisäksi niihin liittyvät lupaprosessit entisestään kuormittavat alueen poronhoitajia. Osana yhteisvaikutusten arviointia on tärkeää huomioida, että hankealueen ja sen lähialueiden käyttö poronhoidossa voi myös merkittävästi muuttua, mikäli laidunten käyttö toisessa osassa paliskuntaa vaikeutuu esim. muun maankäytön, petojen tai luonnonolojen muutosten takia.

Kokonaisuudessaan YVA-ohjelma on poronhoidon osalta Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan hyvin laadittu. YVA-ohjelmassa on mainittu keskeiset asiat, joihin vaikutusten arvioinnissa tulisi ja tullaan kiinnittämään huomiota. Näitä ovat mm. kokonaisvaikutusten arviointi, paliskuntien kanssa käytävän vuoropuhelun korostuminen, paikkatiedon ja GPS-paikannusten hyödyntäminen, kokemuseräisen ja tutkimustiedon yhdistäminen sekä haittojen estämis- ja lieventämiskeinojen sekä seurannan keinojen selvittäminen yhteistyössä paliskuntien kanssa. Yhteisvaikutusten arviointi on keskeistä, sillä eri alueiden merkitykset poronhoidolle saattavat muuttua tulevaisuudessa. Lisäksi Luke painottaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä laaja-alaisesti poronhoidon kannalta keskeisiin tekijöihin ja käydä tiivistä vuoropuhelua paliskunnan kanssa koko prosessin ajan. Paliskunnille tulisi myös varata riittävästi aikaa vastata tietopyyntöihin, toimittaa tiedot hankkeen etenemisestä ja muutoksista mahdollisimman nopeasti sekä pyrkiä järjestämään tapaamiset niin, että ne haittaavat varsinaista poronhoitotyötä mahdollisimman vähän.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus katsoo, että hankealueella ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat arvokkaat luontoalueet ja uhanalaisten lajien esiintymät tuovat hankkeen toteuttamiselle erityisiä haasteita. Luontoselvitykset tulee toteuttaa riittävällä kattavuudella, jotta hankkeen vaikutuksista luontoalueisiin saataisiin riittävän hyvä kuva. Luonnonvarakeskus katsoo, että Kuusivuoman tuulivoimalahankkeen YVA-ohjelma käsittelee poronhoitoa monipuolisesti ja huolellisesti. Hankealueella sijaitsee paliskuntien laidunalueita ja kiertoreittejä, joihin tuulivoimalat, sähkönsiirto ja mahdolliset louhokset voivat vaikuttaa häiritsevästi. Erityisesti vasonta-aikana porot saattavat olla herkkiä tuulivoiman aiheuttamille häiriöille. GPS-pantaseuranta, paliskuntien tilastot ja paikkatietoaineistot sekä aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset ovat keskeisiä vaikutusten arvioinnissa, mutta niillä ei yksinään pystytä kuvaamaan alueen käyttöä ja tuulivoiman mahdollisia alueellisia vaikutuksia. Tämän vuoksi Luonnonvarakeskus näkee keskeisenä, että erityisesti paikallista kokemuseräistä tietoa hyödynnetään tiiviissä vuoropuhelussa alueen poronhoitajien kanssa. Luonnonvarakeskus painottaa myös yhteisvaikutusten arviointia, sillä alueella on useita tuulivoimahankkeita ja muita maankäytön muotoja, jotka yhdessä voivat merkittävästi kaventaa poronhoidon toimintamahdollisuuksia. Lisäksi haittojen ehkäiseminen, lieventäminen ja seuranta tulee suunnitella yhteistyössä paliskuntien kanssa, ja arviointiprosessi olisi järjestettävä niin, että se kuormittaa poronhoitajien työtä mahdollisimman vähän (mm. aikainen ja sujuva tiedonkulku, joustavat ajat tapaamisille ja tietopyynnöille).

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 17.09.2025 klo 14:57:56.

Lausunnon valmistelija(t):

Esa Huhta

Antti Pekkarinen

Liitteet:

Tiedoksi: